

Беларуская тэрміналогія.

(Увазе Інбелкульту).

За доўгі час, пачуць беларускія працуючыя масы знаходзіліся пад уплывам спэцыяльнага польскага паню, а потым і расейскіх чыноўнікаў, беларуская мова, будучы заціснута ў вузкія рамкі сялянскага вясковэга жыцця, стала адставаць ад росту і ўзбагачэння духоўнага жыцця людзей за апошнія два-тры стагоддзі. Тэа здабыткі навукі ва ўсіх галінах, якія лёгка і ясна могуць быць выказаны ў другіх культурных мовах, часта ня маюць дзеля свайго абазначэння адпаведных беларускіх слоў.

Калі беларускія рабочыя і сяляне дружным накісам і ў брацкай еднасці з расейскімі рабочымі і сялянамі згуртаваліся ў Чырвоную армію, прагналі з Беларусі беларускіх бандытаў і пачалі саабдыржаўнае і культурнае рабцялянскае будаўніцтва, — гэты недахват стаў адчувацца вельмі моцна. І мы бачым, што адзін беларус, асабліва калі справа датычыць сферы навуковых пытанняў, ужывае адны тэрміны, а другі — другія. Найчасцей бывае так, што проста бярыцца расейскае слова, расейскі тэрмін і перадаецца з беларускай энцыклапедыяй і транскрыпцыяй. Пры гэтым людзі шчыра думаюць, што яны гавораць і пішуць на беларуску, хоць фактычна ў іх выходзіць нешта на манер тых вывесак „*любны прыз*“, якія мы часта бачым у Менску.

Дзеля таго, каб знішчыць гэтае ненармальнае становішча, пры Наркамасе Асветы Беларусі яшчэ ў пачатку 1921 году была арганіза-

вана навукова-тэрміналагічная камісія, якая павінна была апрацаваць беларускія тэрміны па ўсіх галінах навукі, на першы час хоць бы ў абхвале гімназіяльнага курсу. Працавала гэтая камісія, працавала але ніхто ў Менску, апроч саброу камісіі, нічога ня ведаў аб яе працы і нават аб тым, што такая камісія існавала.

У пачатку 1922 году пры Наркамасе Асветы Беларусі арганізаваліся Інстытут Беларускай Культуры („*Інбелкульт*“), да якога й перайшлі заданні і складчына Навукова-Тэрміналагічнай Камісіі. Адзін і ён замкнуўся ў сваім кабале і не падае прызнакаў жыцця; беларускае грамадзянства аб ім нічога ня ведае. Недахват апрацаванай тэрміналогіі адчуваецца па-стараму. Мы чулі, што „*Інбелкульт*“ мае дзволі значны лік тэрмінаў, прызначных падходнымі дзеля азначэння тых ці іншых навуковых паняццяў. Аднака, апроч інбелкультцаў, аб іх ніхто ня ведае.

Дзеля гэтага было б зусім на часе, каб Інбелкульт апублікаваў рэзультаты свае працы. Няужо ні Наркамасветы, ні Дзяржаўнае Выдавецтва, ні выдавецтва „*Адраджэнне*“ ня могуць разжыцца грошай на гэту работу?

Уліта едзе, калі-то будзе? Можна, справа з выданнем беларускай тэрміналогіі занягнецца яшчэ невядома на сколькі. Дык трэба было б зрабіць хоць некалькі публічных джыдаў, ахвяраваных гэтай справе. Трэба папулярызаваць пытанні беларускай навуковай тэрміналогіі

сярод настаўніцтва, сярод студэнцтва і, наогул, сярод беларускіх культурных працаўнікоў. Ад таго, што дзесьці ў Інбелкультце ляжаць якіясьці паперы ды рэестры,— нікому ні цёпла, ні холадна.

Паміж іншым яшчэ адзін дадатковы матыў, які застаўляе мяне выступіць з гэтымі артыкулам. У падручніках віленскага выданьня, як, напрыклад, у фізыцы Трэпкі, у альгебры Кісялёва (апрацаванай А. Луцкевічам) ёсць шмат тэрмінаў, па-мойму, няўдачных і няжыццёвых. Ня маючы ніякага разуменьня аб тэрміналёгічнай працы ў Менску, віленскія культурнікі таксама вядуць тэрміналёгічную працу. Робіцца два разы адна і тая сама работа. Дзеля таго, што падручнікаў менскага выданьня па многіх прадметах няма, прыходзіцца карыстацца віленскімі выданьнямі і навыкаць да зусім няэграбных падчас тэрмінаў, ня маючы можнасці іх паправіць.

Чакаем хуткага адказу ад Інбелкульту.

Гр. Мік.